

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízдила a soudkyň JUDr. Brigity Chrastilové a JUDr. Milady Tomkové v právní věci **žalobce: Mgr. R. D.**, proti **žalované: Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně č. j. 41 Ca 76/2000 - 74 ze dne 30. 4. 2002,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 30. 4. 2002, č. j. 41 Ca 76/2000 - 74, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalovaného ze dne 4. 3. 1999, č. X, byl žalobci odňat plný invalidní důchod a přiznán částečný invalidní důchod, a to z důvodu, že podle posudku lékaře OSSZ Olomouc ze dne 6. 11. 1996 již žalobce není plně, nýbrž toliko částečně invalidní; z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti o 40 %.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce opravný prostředek ke krajskému soudu podle tehdejší hlavy třetí části páté zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“). V něm poukazoval na nepřezkoumatelnost rozhodnutí žalovaného pro nedostatečné odůvodnění a v průběhu řízení poukázal i na nesprávné závěry ohledně jeho zdravotního stavu a na vady řízení před správním orgánem i krajským soudem.

Krajský soud opravnému prostředku žalobce nevyhověl a rozhodnutí žalovaného potvrdil. K namítané nepřezkoumatelnosti správního rozhodnutí žalovaného krajský soud

uvedl, že správní orgán nepochybil, pokud v odůvodnění ve své podstatě pouze odkázal na závěr posudkového lékaře ohledně zdravotního stavu žalobce (že žalobce není plně invalidní), jelikož rozhodnutí spočívalo v podstatě výlučně na posouzení zdravotního stavu. V rámci řízení o opravném prostředku byl pořízen posudek Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky. Podle tohoto posudku byl příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce k datu napadeného rozhodnutí žalovaného stav po mnoha operacích vrozeného onemocnění tlustého střeva, v roce 1991 se založením terminální ileostomie, v roce 1992 s amputací rekta, s přetrvávající píštělí na hrázi se sekrecí hlenohnisavou, kdy píštěl vychází z laločnatého slepého útvaru – píštěl vesikoperinální nebyla prokázána (i když se připouštěl záklopkový mechanismus). Pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti u žalobce k datu vydání napadeného rozhodnutí žalovaného byl podle posudkové komise hodnocen podle vyhlášky č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, ve znění vyhlášky č. 157/1997 Sb. (dále jen „vyhláška č. 284/1995 Sb.“), konkrétně podle přílohy č. 2 kapitoly X oddílu C srovnatelně s položkou 4, písm. c), kde je pomocně míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti uvedena v závorce 50 %, s použitím přílohy č. 4 k citované vyhlášce oddílu A odst. 2, písm. a) – u žalobce šlo podle posudkové komise o značně ztížené obecné životní podmínky. V posudku posudkové komise je podrobně zdůvodněno, proč nemohl být pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti u žalobce posuzován podle jiných položek přílohy k citované vyhlášce. Krajský soud se závěry posudkové komise ztotožnil a na základě nich usoudil, že žalovaný důvodně odňal žalobci plný invalidní důchod, když míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti žalobce již není taková, aby žalobce podmínky nároku na plný invalidní důchod splňoval, a že žalobci nadále přísluší toliko částečný invalidní důchod.

Žalobce proti rozhodnutí krajského soudu o opravném prostředku podal včasné odvolání. V důsledku nové úpravy správního soudnictví účinné od 1. 1. 2003 bylo řízení o odvolání proti rozhodnutí o opravném prostředku podle hlavy třetí části páté o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2002, o němž do účinnosti zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) nebylo rozhodnuto, ex lege zastaveno. Žalobce, který doložil, že má vysokoškolské právnické vzdělání, proto podal kasační stížnost v souladu s § 129 odst. 3 větou druhou s. ř. s.

Ve včas podané kasační stížnosti žalobce (dále též „stěžovatel“) navrhl zrušení rozhodnutí krajského soudu a vrácení věci k dalšímu řízení tomuto soudu. Kasační stížnost podal z důvodu tvrzené nezákonnosti rozhodnutí krajského soudu, vad řízení před správním orgánem a nepřezkoumatelnosti rozhodnutí krajského soudu spočívající v nesrozumitelnosti, jakož i vadě řízení a opřel ji o ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

Podstatný obsah kasačních námitek stěžovatele:

1) Stěžovatel uvedl, že žalovaný nezjistil přesně a úplně skutečný stav věci, jak mu to ukládá § 32 správního řádu, a vytkl krajskému soudu závěr, že žalovaný, který rozhodoval dne 4. 3. 1999, mohl, jelikož rozhodoval o odnětí plného invalidního důchodu, nikoli o žádosti o jeho přiznání, vycházet z posudku o zdravotním stavu žalobce pořízeného v roce 1996, tj. zhruba tři roky před vydáním rozhodnutí. Stěžovatel vyjádřil přesvědčení, že mezi těmito dvěma situacemi není věcného rozdílu a že nerozumí, proč takto krajský soud usoudil, navíc za situace, kdy se soud podle názoru stěžovatele nezabýval vztahem mezi zákonem č. 71/1967 Sb., o správní řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „spr. ř.“), a zákonem č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení,

ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOPSZ“), podle něhož se správní řád na řízení o důchodovém pojištění vztahuje.

2) Dále vytkl stěžovatel krajskému soudu, že Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, která v řízení před krajským soudem vypracovávala posudek o zdravotním stavu stěžovatele, jej nepřizvala k ústnímu jednání o jeho námitkách vůči věcné správnosti posudku. Jednala rovněž formálně, vyjma prvního jednání, přičemž s touto skutečností se krajský soud nevypořádal. Stěžovatel takové jednání posudkové komise měl za porušení zásady ústnosti soudního jednání; poukázal v této souvislosti na stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR k ustanovení § 127 občanského soudního řádu, publikované jako Rc 1/1975. Stěžovatel vyslovil přesvědčení, že třebaže u posudku Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky se jedná o zvláštní typ důkazu podle § 4 odst. 2 ZOPSZ (tzv. povinný důkaz), ve své podstatě jde o znalecký posudek. Vzhledem k tomu, že stěžovatel zpochybnil odbornou úroveň členů posudkové komise a že kvůli složitosti případu navrhoval znalecký posudek znaleckého ústavu ohledně jeho zdravotního stavu, měl mu krajský soud vyhovět; namísto toho však krajský soud nejen že návrhům stěžovatele nevyhověl, ale ani nezdůvodnil svůj postup. Stěžovatel poukázal na podřízenost Posudkové komise Ministerstvu práce a sociálních věcí České republiky a na to, že provede-li soud pouze tento důkaz, jde o vybočení z mezí § 132 o. s. ř. ve smyslu jeho ústavně konformní interpretace; stěžovatel zde poukázal na nálezy Ústavního soudu ze dne 1. 11. 1995 ve věci sp. zn. II. ÚS 92/95, zveřejněný pod č. 72 ve svazku 4. Sbírkou nálezů a usnesení Ústavního soudu.

3) Stěžovatel poukázal rovněž na to, že krajský soud se nevypořádal s námitkou nepřezkoumatelnosti správního rozhodnutí žalovaného pro nedostatek odůvodnění. Platí-li i pro řízení podle ZOPSZ subsidiárně správní řád, vztahuje se podle stěžovatele i na náležitosti odůvodnění. Žalovaný tedy měl podle § 47 odst. 3 spr. ř. v odůvodnění svého rozhodnutí uvést, které skutečnosti byly podkladem rozhodnutí, jakými úvahami byl veden při hodnocení důkazů a při použití právních předpisů, na základě kterých rozhodoval. Zacházení s odůvodněními rozhodnutí ve věcech sociálního zabezpečení, tedy i důchodového pojištění, jinak než s odůvodněními ostatních správních rozhodnutí (tj. vyžadování méně přísných nároků na odůvodnění rozhodnutí) by podle stěžovatele zakládalo nepřípustnou neodůvodněnou nerovnost.

4) Posudek Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, který stěžovatel má za podkladové rozhodnutí, nebyl stěžovateli podle jeho tvrzení vůbec doručen a stěžovatel jej poprvé uviděl teprve tehdy, když dne 10. 10. 2001 nahlédl do soudního spisu. Tím mu byla znemožněna účinná obrana proti žalovanému, když mu nebyla dána možnost vyjádřit se k podkladu správního rozhodnutí.

5) Stěžovatel rovněž má za to, že Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky nevycházela z dostatečně zjištěného skutkového stavu. Prof. MUDr. F. A., DrSc., přednosta chirurgické kliniky Fakultní nemocnice na Bulovce v Praze a špičkový proktolog, se podle stěžovatele v rozhovoru s ním ohledně jeho zdravotního stavu vyjádřil, že jde o složitou problematiku, jež se neobejde bez vyšetření při hospitalizaci. Podle stěžovatele tedy z toho vyplývá, že zdravotní stav stěžovatele nelze zjistit jen na základě jednoho vyšetření; navíc není ničím podloženo tvrzení posudkové komise, že u stěžovatele se nejedná o hlenohnisavou sekreci, aniž by konkretizovala, jakým vyšetřením k takovému závěru dospěla.

6) Jeden ze členů Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, MUDr. G., nebyl podle stěžovatele odborníkem na proktologii, nýbrž na štítné žlázy, takže nebyl kvalifikován k posouzení zdravotního stavu stěžovatele; s touto námitkou se však krajský soud nijak nevypořádal.

7) Stěžovatel vytkl krajskému soudu, že neprovedl některé důkazy, jejichž provedení stěžovatel navrhl (vypracování znaleckého posudku ohledně zdravotního stavu stěžovatele znaleckým ústavem, výslech MUDr. K., MUDr. G., MUDr. F. a D. K., předložení seznamu všech jednání, která Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v Brně vedla v posledním čtvrtletí) a v napadeném rozsudku neodůvodnil, proč je neprovedl. Podle stěžovatele soud nemusí provést všechny navržené důkazy, avšak pokud je neprovede, musí zdůvodnit, proč tak učinil, neboť jinak jeho rozhodnutí není přezkoumatelné, jak vyplývá z konstantní judikatury Ústavního soudu (stěžovatel poukázal například na jeho náleze ze dne 13. 9. 1999 ve věci sp. zn. I. ÚS 236/98, zveřejněný pod č. 122 ve svazku č. 15 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu).

8) Krajský soud se podle stěžovatele rovněž nevypořádal s jeho argumentací, že k zachování principu rovnosti zbraní je nutné, aby účastník správního řízení měl dostatek informací k tomu, aby se mohl účinně bránit proti správnímu rozhodnutí a aby mu obrana nebyla ztížena. Rovněž se soud podle stěžovatele nevypořádal s námitkou, že stěžovatel nebyl ve správním řízení před OSSZ v Olomouci a žalovaným vyzván, aby se před vydáním rozhodnutí vyjádřil ke všem skutečnostem, jež tvoří jeho podklad; takovýto postup správního orgánu byl přitom judikaturou Vrchního soudu v Praze považován za protizákonný. Podle stěžovatele není důvodu činit v tomto ohledu rozdíly mezi správním soudnictvím na úseku důchodového pojištění a ostatním správním soudnictvím.

9) Stěžovatel vytkl krajskému soudu rovněž skutečnost, že pověřený pracovník žalovaného se před vyhlášením věci (stěžovatel pravděpodobně míní vyvoláním věci, tj. oznámením, že se ve věci začne jednat – pozn. Nejvyššího správního soudu) zdržoval v soudní síni.

10) Další výtku stěžovatele směřovala k tomu, že krajský soud nepoučil účastníky, že před skončením jednání jsou povinni uvést důkazy ke všem svým tvrzením, neboť v odvolacím řízení až na výjimky nové důkazy uplatňovat nemohou. Stěžovatel tedy má za to, že v odvolacím řízení může navrhopat nové důkazy, jak vyplývá z § 205a odst. 1 písm. d) o. s. ř.

11) Stěžovatel vytkl krajskému soudu též to, že s nijak nevypořádal s jeho námitkou, že žalovaný se nijak k žalobě nevyjádřil a že tedy nijak nezpochybil tvrzení stěžovatele uvedená v žalobě. Podle stěžovatele tedy měl soud za základ svých úvah vzít tvrzení stěžovatele jako tvrzení vzhledem k nečinnosti žalovaného nesporná, neboť žalovaný musí nést následky své procesní nečinnosti.

12) I při vědomí, že v kasační stížnosti nejsou přípustné skutkové novoty, upozornil stěžovatel na to, že v listopadu 2002 mu ve Fakultní nemocnici na Bulovce v Praze byla diagnostikována píštěl vesikoperineální, což posudek Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky popíral. Podle stěžovatele tato skutečnost svědčí o tom, že žalovaný i krajský soud nesprávně zjistili skutečný stav věci resp. skutkový stav.

Vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti:

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že se ztotožňuje se závěry krajského soudu; nic dalšího neuvedl.

Posouzení přípustnosti, klasifikace důvodů a celkové zhodnocení kasační stížnosti:

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná a jsou v ní v ní namítány důvody odpovídající ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

Důvody kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. tvoří podle jejich obsahu námitky stěžovatele ad 3). Namítáno je nesprávné posouzení právní otázky, zda v odůvodnění rozhodnutí správního orgánu ve věci odnětí invalidního důchodu postačí ve své podstatě jen odkázat na závěr posudkového lékaře ohledně zdravotního stavu osoby, je-li důvodem odnětí invalidního důchodu výlučně skutečnost, že jeho poživatel přestal invalidní v míře, v jaké to zákon pro zachování daného typu invalidního důchodu vyžaduje. Námitky ad 3) jsou podle svého obsahu současně subsumovatelné i pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. (viz podrobněji dále).

Důvody kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. tvoří podle jejich obsahu námitky stěžovatele ad 1) a 12). V obou případech jde o námitku, že při zjišťování skutkové podstaty správním orgánem byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost.

Důvody kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. tvoří podle jejich obsahu námitky stěžovatele ad 2), 4), 5), 6), 9) a 10), přičemž ve všech uvedených případech je vznášena námitka „jiné“ vady řízení před soudem, jež mohla mít za následek nezákonnost rozhodnutí o věci samé, a námitky stěžovatele ad 3), 7), 8) a 11) – v této druhé skupině námitek je pak namítán nedostatek důvodů rozhodnutí soudu.

Rozsahem a důvody kasační stížnosti je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán. Nejvyšší správní soud přitom neshledal vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené rozhodnutí soudu prvního stupně a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Ke kasačním námitkám ad 3):

K námitkám ad 3) nutno uvést, že nejsou důvodné ani z hlediska ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., ani z hlediska ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Je nesporné, že i pro odůvodnění rozhodnutí ve věcech důchodového zabezpečení platí ustanovení § 47 odst. 3 spr. ř. a že tedy v odůvodnění rozhodnutí byl žalovaný povinen uvést, které skutečnosti byly podkladem rozhodnutí, jakými úvahami byl veden při hodnocení důkazů a při použití právních předpisů, na základě kterých rozhodoval. Přezkoumávané rozhodnutí žalovaného však uvedeným zákonným požadavkům zcela vyhovuje. U každého rozhodnutí nutno potřebnou míru podrobnosti a rozsahu jeho odůvodnění hodnotit vzhledem k jeho obsahu, povaze právních vztahů, o kterých se v něm rozhoduje, a skutečnostem, jež vedly k jeho vydání. Stěžovateli byl odňat plný invalidní důchod a do budoucna přiznán toliko částečný invalidní důchod. Žalovaný toto své rozhodnutí odůvodnil tím, že nárok na plný invalidní důchod stěžovateli zanikl, protože tento podle posudku lékaře OSSZ v Olomouci ze dne

6. 11. 1996 již není plně invalidní, ale pouze částečně invalidní. V odůvodnění se uvádí, že v posudku posudkového lékaře je konstatováno, že z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu stěžovatele jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti poklesla o 40 % a dále se citují ustanovení zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“), která stanoví hranice poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti pro přiznání plného (o nejméně 66 %) a částečného (o nejméně 33 %) invalidního důchodu. Nejvyšší správní soud má za to, že uvedené odůvodnění zcela jednoznačně popisuje důvody, proč byl stěžovateli plný invalidní důchod odňat (proto, že stěžovatel přestal splňovat jednu z nutných podmínek nároku na tento důchod, a sice, aby jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti poklesla nejméně o 66 %) a na základě jakých důkazů a skutkových zjištění jimi získaných tak správní orgán rozhodl (na základě lékařských zjištění shromážděných v přesně specifikovaném posudku posudkového lékaře). Skutečnost, že do odůvodnění rozhodnutí žalovaného nejsou jednotlivé detailní informace o zdravotním stavu stěžovatele, jež jsou obsahem posudku posudkového lékaře, převzaty, není na závadu srozumitelnosti a především přezkoumatelnosti daného rozhodnutí, neboť z odůvodnění je jednoznačně patrné, že plný invalidní důchod se odnímá výlučně z důvodu, že stěžovatel přestal splňovat zdravotní podmínky pro jeho poskytování a že toto správní orgán zjistil výlučně z posudku posudkového lékaře. Orgán, který by rozhodnutí žalovaného přezkoumával, tedy má zcela konkrétní informaci, jakými úvahami byl žalovaný veden a na základě jakých důkazů tak rozhodl, a proto může zcela jednoznačně tyto úvahy a důkazy přezkoumat. Pokud krajský soud odůvodnění rozhodnutí žalovaného shledal přezkoumatelným, přičemž podrobně argumentoval a názorově se ztotožnil s rozhodnutím Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. 3. 1997 ve věci sp. zn. 1 Cao 340/96 zveřejněném jako Rc 2/98 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, v němž je uvedeno, že takovéto odůvodnění v nejnútnejší míře splňuje náležitosti předepsané v § 47 odst. 3 spr. ř., posoudil tuto otázku zcela správně a své rozhodnutí ve vztahu k této otázce přesvědčivě a přezkoumatelně odůvodnil.

Ke kasačním námitkám ad 1):

Rovněž námitky ad 1) nejsou důvodné. Žalovaný poprvé rozhodoval o odnětí plného invalidního důchodu stěžovateli rozhodnutím ze dne 18. 11. 1996. V tomto rozhodnutí žalovaný stěžovateli toliko odňal plný invalidní důchod; o přiznání částečného invalidního důchodu však nerozhodl. Své rozhodnutí odůvodnil žalovaný tehdy tak, že stěžovatel je podle posudku lékaře OSSZ Olomouc již pouze částečně invalidní. K opravnému prostředku stěžovatele bylo uvedené rozhodnutí žalovaného rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 4. 1997, sp. zn. 19 Ca 13/97, zrušeno a věc vrácena žalovanému k dalšímu řízení, ovšem nikoli z důvodů namítaných stěžovatelem v opravném prostředku, nýbrž z důvodů jiných, a sice proto, že soud žalovanému vytkl, že současně s odnětím plného invalidního důchodu nerozhodl i o částečném invalidním důchodu stěžovatele, a dále proto, že rozhodnutí žalovaného shledal nedostatečně odůvodněným, jelikož v odůvodnění nebyl přesně specifikován posudek posudkového lékaře, nýbrž pouze uvedeno, že šlo o posudek lékaře OSSZ Olomouc. Věcnou správnost posudku, který byl podkladem rozhodnutí žalovaného, ani skutková zjištění z něho plynoucí Krajský soud v Ostravě nezpochybnil. Pokud tedy žalovaný v novém (nyní přezkoumávaném) rozhodnutí ze dne 4. 3. 1999 rozhodl i o částečném invalidním důchodu stěžovatele a tento důchod mu v souladu se zjištěními obsaženými v posudku lékaře OSSZ v Olomouci ze dne 6. 11. 1996 přiznal a pokud napravil i vady odůvodnění svého odůvodnění, vyhověl tím zcela požadavkům vyplývajícím z pro něj závazného právního názoru obsaženém v rozsudku Krajského soudu v Ostravě. Z tohoto rozsudku neplynulo, že by bylo nutno nově zkoumat zdravotní stav stěžovatele a vyhotovovat

nový posudek posudkového lékaře, a v dalším řízení před žalovaným ani nevyšlo najevo, že by se zdravotní stav stěžovatele v mezidobí změnil. Proto žalovaný oprávněně rozhodl na základě skutkových zjištění v posudku lékaře OSSZ v Olomouci ze dne 6. 11. 1996. Požadavkům kladeným na zjištění skutkového stavu, jak plynou z § 32 spr. ř., tedy žalovaný dostál; vztah mezi ZOPSZ a spr. ř. nebylo při posuzování této otázky důvodu nijak složitě zkoumat, neboť modifikace správního řízení ve věcech důchodového pojištění, jak plynou z § 81 a násl. ZOPSZ, použitelnost § 32 spr. ř. nevylučují. Závěr, že žalovaný při zjišťování skutkové podstaty porušil zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, tedy nelze na základě stížních námitek ad 1) učinit.

Ke kasačním námitkám ad 12):

Závěr, že žalovaný při zjišťování skutkové podstaty porušil zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, nelze učinit ani na základě námitek ad 12). Skutečnost, že – jak tvrdí stěžovatel – v listopadu 2002 mu ve Fakultní nemocnici na Bulovce v Praze byla diagnostikována píštěl vesikoperineální, ještě sama o sobě nepotvrzuje závěr o tom, že žalovaný v řízení před ním vedeném nesprávně zjistil skutkový stav, a to i kdyby toto tvrzení stěžovatele odpovídalo skutečnosti. Závěr o nesprávnosti zjištění skutkového stavu žalovaným by totiž krajský soud mohl učinit pouze tehdy, pokud by vyplýval z posudku posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, protože pouze tyto orgány posuzují zdravotní stav a pracovní schopnost občanů pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění (§ 4 odst. 2 ZOPSZ), anebo pokud by vyplýval z jiných důkazů provedených v soudním řízení, které by závěry posudkové komise přesvědčivě vyvracely. Takové důkazy však v řízení před soudem provedeny nebyly.

Vyjádření ošetřujícího lékaře stěžovatele, pokud by bylo krajskému soudu předloženo v průběhu řízení před ním, by ovšem bylo skutečností, kterou by se musel posudek posudkové komise zabývat, z níž by měl vycházet a s jejímž obsahem by se musel vypořádat (viz § 1 odst. 2 věta první ve spojení s § 3 odst. 8 vyhlášky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, dále jen „vyhláška č. 182/1991 Sb.“). Není rovněž vyloučeno, že by toto vyjádření ošetřujícího lékaře mohlo být podnětem ke zjištění zdravotního stavu stěžovatele jiným způsobem než toliko posudkem posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky; bylo by tomu zejména tehdy, pokud by závěry posudku posudkové komise byly podstatným způsobem v rozporu s vyjádřením ošetřujícího lékaře a pokud by tento rozpor nebyl přesvědčivým způsobem posudkovou komisí vysvětlen a nebylo zdůvodněno, proč je vyjádření ošetřujícího lékaře v rozporu se skutečným stavem věci.

Ke kasačním námitkám ad 2):

K námitkám ad 2) nutno v první řadě poznamenat, že jak již vícekrát řekl ve své judikatuře Nejvyšší správní soud, Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky posuzuje zdravotní stav a pracovní schopnost občanů pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění a za tím účelem zřizuje jako své orgány posudkové komise (§ 4 odst. 2 ZOPSZ); sama skutečnost, že posudková komise je orgánem Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, není důvodem k pochybnostem o objektivitě jejích závěrů; ta má být garantována složením posudkových komisí předepsaným § 3 odst. 1 vyhlášky

č. 182/1991 Sb., podle níž jsou členy posudkových komisí nejen posudkoví lékaři a tajemníci z řad pracovníků Ministerstva práce a sociálních věcí, ale i odborní lékaři jednotlivých klinických oborů, tedy osoby odlišné od pracovníků Ministerstva práce a sociálních věcí – viz k tomu zejména rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 Ads 4/2003 – 35 ze dne 29. 5. 2003, zveřejněný pod č. 33/2003 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu (dále jen „Sb. NSS“); obdobný názor byl ostatně vysloven i v nálezů Ústavního soudu ze dne 1. 11. 1995, sp. zn. II. ÚS 92/95, zveřejněném pod č. 72 ve svazku č. 4 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, na který poukazuje ve svých námitkách stěžovatel. Podřízenost posudkové komise Ministerstvu práce a sociálních věcí, kterou této komisi vytýká stěžovatel, tedy sama o sobě bez dalších skutečností nasvědčujících zejména její podjatosti či neobornosti nemůže vést k presumpci toho, že ve svých šetřeních bude preferovat zájmy ministerstva.

Nutno předeslat, že postup Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v Brně při vydávání posudků se v době, kdy probíhalo řízení před krajským soudem, neřídil (a ostatně ani dnes se neřídí) ustanoveními zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“) o důkazu znaleckým posudkem, neboť tyto posudky nutno považovat za zvláštní typ důkazu, tzv. povinný důkaz, který svojí podstatou, smyslem a účelem je sice plně srovnatelný se znaleckým posudkem ve smyslu § 127 o. s. ř., který je ovšem pořizován jiným způsobem a za poněkud jiných procesních pravidel než znalecký posudek. Postup posudkové komise se zásadně řídí ustanoveními správního řádu, pokud jejich použitelnost není modifikována ustanoveními ZOPSZ, ZDP, případně dalších zákonů na úseku důchodového pojištění a sociálního zabezpečení a právních předpisů vydaných k jejich provedení (zejm. vyhlášky č. 182/1991 Sb.). „Řízení“ před posudkovou komisí je tedy ve své podstatě modifikovaným správním řízením, což ostatně stanovuje § 4 odst. 2 věta druhá ZOPSZ, podle níž se pro vydávání posudků posudkovými komisemi přiměřeně použijí ustanovení obecných předpisů o správním řízení, tj. v současné době spr. ř. Ústnost jednání není v řízení podle spr. ř. (na rozdíl od soudního řízení podle občanského soudního řádu) bezpodmínečnou podmínkou – podle § 21 odst. 1 věta první spr. ř. správní orgán nařídí ústní jednání, vyžaduje-li to povaha věci, zejména přispěje-li se tím k jejímu objasnění, nebo stanoví-li to zvláštní právní předpis; porušení zásady ústnosti jednání tedy nemůže při řízení před posudkovou komisí nastat, jsou-li splněny podmínky § 21 odst. 1 věty první spr. ř. pro nenařízení ústního jednání. Poukaz stěžovatele na stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR k ustanovení § 127 občanského soudního řádu, publikované jako Rc 1/1975 (stěžovatel míní, že v jeho prospěch hovoří body 4. a 5. tohoto stanoviska, které ve své kasační stížnosti cituje), je proto nepřipadný.

Při vydání posudku ve věci zdravotního stavu stěžovatele byl stěžovatel přizván k jednání a také se dne 26. 2. 2001, 8. 6. 2001 jednání Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v Brně skutečně zúčastnil a na těchto jednáních, jak plyne z obsahu protokolu o jednání ze dne 26. 2. 2001 i z protokolu o jednání ze dne 8. 6. 2001, vznášel dotazy, připomínky a náměty, jak mu to umožňuje § 21 odst. 2 věta první spr. ř. Na uvedeném faktu nemění nic ani vyjádření stěžovatele zaznamenané na závěrečné straně protokolu ze dne 8. 6. 2001, v němž stěžovatel uvádí, že mu nebylo umožněno uplatnit námitky k protokolu, čímž členové posudkové komise podle jeho názoru nezodpověděli některé dotazy, takže nemohl být spolehlivě zjištěn skutečný stav věci. Navíc, i kdyby tomu bylo tak, jak tvrdí stěžovatel, tj. i kdyby mu nebylo umožněno určitě námitky vznést resp. jím vznesené námitky nebyly v protokolu zaznamenány, byla by tato vada napravena tím, že stěžovatel námitky a připomínky, které podle svého mínění považoval za potřebné uplatnit,

vznesl na jednání před krajským soudem dne 12. 9. 2001 (viz protokol o jednání na č. 1. 58 - 59 soudního spisu) a na tyto námitky posudková komise podrobně reagovala svým vyjádřením (viz protokol o jednání posudkové komise ze dne 18. 12. 2001, založený na č. 1. 63-66 soudního spisu). Skutečnost, že stěžovatel nebyl tomuto jednání posudkové komise přítomen, není sama o sobě na závadu, neboť jeho přítomnost nebyla vzhledem k povaze věci (viz § 21 odst. 1 věta první spr. ř.) třeba, když komise reagovala na stěžovatelem samotným formulované výtky a námitky. Z obsahu protokolů o jednání posudkové komise, v nichž je zdravotní stav stěžovatele podrobně rozebírán a v nichž jsou hodnoceny nejrůznější materiály z jeho zdravotnické dokumentace a porovnávány a zvažovány jednotlivé skutečnosti svědčící pro ten či onen závěr ohledně posudkového hodnocení jeho zdravotního stavu, rozhodně neplyne, že by posudková komise zdravotní stav stěžovatele posuzovala formálně a nevěcně.

Je jistě možné (a i podle právní úpravy správního soudnictví účinné do konce roku 2002 tomu tak bylo) výjimečně, tedy zejména v případě vážných pochyb o objektivitě a odbornosti závěrů posudku posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí nařídít ve věci posouzení zdravotního stavu osoby, již má být přiznán či odňat invalidní důchod, v přezkumném řízení soudním znalecký posudek o jejím zdravotním stavu či o některých jeho aspektech (v tomto smyslu stěžovatel oprávněně poukazuje na shora specifikovaný nálezný Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 92/95; ke shodnému názoru dospěl ostatně i Nejvyšší správní soud ve své judikatuře, například v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 6. 2003, č. j. 2 Ads 9/2003 - 50, zveřejněném pod č. 150/2004 Sb. NSS, a poukázat lze i na obdobně vyznívající judikáty Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 40/2003 - 217 ze dne 26. 11. 2003 a č. j. 5 Ads 22/2003 - 48 ze dne 28. 8. 2003). Stěžovatel důkaz znaleckým posudkem (který měl podle jeho názoru vypracovat znalecký ústav) při jednání před soudem dne 24. 4. 2002 navrhoval.

Oprávněnost či neoprávněnost jeho návrhu na provedení důkazu Nejvyšší správní soud ovšem nemůže posoudit vzhledem k tomu, že uvedenou otázkou se vůbec nezabýval krajský soud v odůvodnění svého rozsudku, neboť se opomenul vypořádat s tím, proč stěžovatelem navržený důkaz neprovedl, a vzhledem k tomu, že v řízení před Nejvyšším správním soudem jako řízení přezkumném nelze nahrazovat vlastním posouzením Nejvyšším správním soudem úvahy, které učinil resp. měl učinit krajský soud, nýbrž toliko zvážit, zda úvahy krajského soudu byly správné, resp. – pokud nebyly vůbec učiněny – zda je to důvodem ke zrušení rozsudku krajského soudu [podrobněji k otázce nevypořádání se s důkazními návrhy stěžovatele viz odůvodnění rozsudku Nejvyššího správního soudu ve vztahu k námitkám stěžovatele ad 7)].

Lze tedy shrnout, že námitky stěžovatele ad 2) jsou samy o sobě nedůvodné, byť některé jejich aspekty souvisejí s (důvodnými) námitkami ad 7).

Ke kasačním námitkám ad 4):

Skutečnost, že posudek Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v Brně, které stěžovatel má za podkladové rozhodnutí, nebyl stěžovateli podle jeho tvrzení vůbec doručen a stěžovatel jej poprvé uviděl teprve tehdy, když dne 10. 10. 2001 nahlédl do soudního spisu, nelze považovat za vadu řízení před krajským soudem, jež mohla mít za následek nezákonnost rozhodnutí o věci samé. Nutno totiž vzít v úvahu, že – jak již podrobně rozebráno ve druhém odstavci odůvodnění tohoto rozsudku ve vztahu k námitkám ad 2) – při vydávání posudků posudkovými komise Ministerstva práce a sociálních věcí České

republiky se ustanovení spr. ř. použijí přiměřeně a v podobě modifikované ustanoveními speciálních předpisů. Ustanovením § 1 odst. 2 věty třetí ve spojení s § 3 odst. 8 vyhlášky č. 182/1991 Sb., podle něhož posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky seznamuje posuzovaného občana s výsledkem posouzení, včetně poučení o možnostech dalšího postupu, jako ustanovení předpisu speciálního je vyloučena plnohodnotná použitelnost § 33 odst. 2 spr. ř., podle něhož správní orgán je povinen dát účastníkům řízení možnost, aby se před vydáním rozhodnutí mohli vyjádřit k jeho podkladu i ke způsobu jeho zjištění, popřípadě navrhnout jeho doplnění. Posudková komise svoji povinnost podle § 1 odst. 2 věty třetí ve spojení s § 3 odst. 8 vyhlášky č. 182/1991 Sb. nepochybně splnila – stěžovatel byl tehdy, kdy to povaha věci vyžadovala (§ 21 odst. 1 věta první spr. ř.) jednání posudkové komise přítomen a seznamován s výsledkem posouzení; komise stěžovatele rovněž poučila, že námitky proti postupu a závěrům komise může vznést při jednání před krajským soudem, což ostatně vyplývá nejen z vyjádření stěžovatele na jednání před krajským soudem dne 24. 4. 2002 (viz druhá strana protokolu o jednání na č. l. 70 soudního spisu), ale i z toho, že stěžovatel obsáhlé námitky na jednání před krajským soudem dne 12. 9. 2001 také skutečně vznesl (viz protokol o jednání na č. l. 58 - 59 soudního spisu). Již z těchto skutečností je zjevné, že účinná procesní obrana proti žalovanému nebyla stěžovateli postupem posudkové komise ani soudu znemožněna a že soudní řízení před krajským soudem v tomto ohledu respektovalo zásadu rovnosti zbraní, jak vyplývá z čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8 (vyhlášena pod č. 209/1992 Sb.) a z judikatury Evropského soudu pro lidská práva z tohoto článku vycházející.

Ke kasačním námitkám ad 5):

Těmito námitkami se Nejvyšší správní soud nemohl zabývat s ohledem na § 104 odst. 4, 2. alt. s. ř. s., podle něhož kasační stížnost není přípustná, opírá-li se o důvody, které stěžovatel neuplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohl. Stěžovatel tvrdí, že informaci o tom, že hodnocení zdravotního stavu stěžovatele je složitou otázkou a že zjistit skutečný stav věci nelze jen na základě jednoho vyšetření, jak učinila Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v Brně, se dozvěděl od Prof. MUDr. F. A., DrSc. cca. 14 dní před podáním kasační stížnosti. Uvedená skutečnost (jde-li o informaci pravdivou) má povahu odborného názoru odborníka v oboru proktologie; takovýto odborný názor je v zásadě veřejně dostupnou informací, která nepochybně byla známa již v době rozhodování krajského soudu, takže si ji stěžovatel, jenž se o problematiku svého zdravotního stavu velmi intenzívně zajímal a měl o ní poměrně značné znalosti, opatřit a před krajským soudem uplatnit mohl.

Ke kasačním námitkám ad 6):

Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v Brně byla nepochybně složena při všech svých jednáních v souladu s ustanoveními § 3 odst. 1 a 2 vyhlášky č. 182/1991 Sb., neboť se vždy skládala z posudkového lékaře MUDr. V. K., který byl jejím předsedou, MUDr. P. G., odborného chirurga, a tajemnice komise D. K.; některých jednání komise se jako její členka účastnila též Doc. MUDr. H. K., CSc., odborná internistka. Samotná skutečnost, že jeden ze členů Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v Brně, MUDr. G., nebyl podle stěžovatele odborníkem na proktologii, nýbrž na štítné žlázy, takže nebyl kvalifikován k posouzení zdravotního stavu stěžovatele, by – i kdyby byla pravdivá (touto otázkou se však krajský soud vůbec nezabýval, třebaže ji stěžovatel před krajským soudem vznesl) – ještě nemusela znamenat, že by řízení před

krajským soudem bylo v tomto ohledu postiženo vadou, jež mohla mít za následek nezákonnost rozhodnutí o věci samé. Tak by tomu bylo za situace, kdy by odbornost člena posudkové komise byla natolik vzdálena zkoumanému zdravotnímu postižení posuzované osoby, že by vyvstaly závažné pochybnosti o tom, zda otázky spojené se zkoumaným zdravotním postižením dokáže s dostatečnou mírou odborné kompetence posoudit.

Oprávněnost či neoprávněnost této námitky stěžovatele Nejvyšší správní soud ovšem nemůže posoudit vzhledem k tomu, že uvedenou otázkou se vůbec nezabýval krajský soud v odůvodnění svého rozsudku. V řízení před Nejvyšším správním soudem jako řízení přezkumném nelze nahrazovat vlastním posouzením Nejvyšším správním soudem úvahy, které učinil resp. měl učinit krajský soud, nýbrž toliko zvážit, zda úvahy krajského soudu byly správné, resp. – pokud nebyly vůbec učiněny – zda je to důvodem ke zrušení rozsudku krajského soudu [podrobněji k otázce nevypořádání se s námitkami stěžovatele krajským soudem viz odůvodnění rozsudku Nejvyššího správního soudu ve vztahu k námitkám stěžovatele ad 8)].

Ke kasačním námitkám ad 9):

Okolnost, že pověřený pracovník žalovaného se před vyhlášením věci (stěžovatel pravděpodobně míní vyvoláním věci, tj. oznámením, že se ve věci začne jednat – pozn. Nejvyššího správního soudu) zdržoval v soudní síni, lze nepochybně považovat za vadu řízení před krajským soudem. „Privilegované“ postavení pověřeného pracovníka žalovaného, spočívající v tom, že může být v jednacím síni přítomen ještě dříve, než je ke vstupu do ní vyzvána protistrana, nepochybně může vzbudit určitou nedůvěru v nestrannost rozhodování soudu a je porušením ustanovení § 11 odst. 1 věty čtvrté vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy. Samu o sobě však tuto okolnost bez přistoupení dalších skutečností nasvědčujících tomu, že přítomnost osoby spojené s jedním z účastníků řízení mohla vést k ovlivnění soudu v jeho rozhodovací činnosti, není možno považovat za vadu řízení před krajským soudem, jež mohla mít za následek nezákonnost rozhodnutí o věci samé. Žádné takové další skutečnosti však z kasační stížnosti stěžovatele ani ze spisového materiálu nejsou patrné a ani jinak nevyšly najevo.

Na okraj nutno poznamenat, že základě obecných zkušeností s jinými obdobnými případy se lze domnívat, že s velkou pravděpodobností byl pověřený pracovník žalovaného v jednacím síni přítomen před vyvoláním věci proto, že byl v dotyčné jednacím síni účasten též jiného soudního jednání předcházejícího jednání ve věci stěžovatele, neboť za žalovaného, který se jako správní orgán příslušný k vydávání rozhodnutí ve věcech důchodového pojištění často účastní soudních jednání, v rámci nichž se jeho rozhodnutí přezkoumávají, jednal ve vícero kauzách po sobě.

Kasační stížnost proto není v tomto ohledu důvodná, třebaže k porušení procesních práv stěžovatele došlo.

Ke kasačním námitkám ad 10):

Pokud krajský soud nepoučil účastníky, že před skončením jednání jsou povinni uvést důkazy ke všem svým tvrzením, neboť v odvolacím řízení až na výjimky nové důkazy uplatňovat nemohou, rozhodně nepochybil. Podle právní úpravy řízení o opravných prostředcích, jež byla účinná po velké novele o. s. ř. provedené zákonem č. 30/2000 Sb., kterým byl v běžném občanském řízení soudním zaveden princip neúplné apelace a omezena

možnost skutkových a důkazních novot v řízení před odvolacím soudem, a jež platila bez podstatných změn až do zavedení nového soudního řízení správního podle s. ř. s., byly proti rozhodnutím soudu o opravných prostředcích proti rozhodnutím správních orgánů ve věcech důchodového pojištění a důchodového zabezpečení přípustné řádné i mimořádné opravné prostředky (odvolání, dovolání a žaloba pro zmatečnost), jak vyplývá z ustanovení § 250s odst. 2 o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2002. V odvolání bylo lze uvádět nové skutečnosti a důkazy (§ 250s odst. 3 věta druhá o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2002). Z uvedeného ustanovení vyplývá, že princip neúplné apelace v odvolacím řízení proti rozhodnutí soudu o opravném prostředku proti rozhodnutím správních orgánů ve věcech důchodového pojištění a důchodového zabezpečení neplatil. Proto nebylo v řízení před soudem první instance, tj. před krajským soudem, přípustné s odkazem na § 246c o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2002 přiměřeně aplikovat ustanovení § 119a odst. 1 o. s. ř. Poučení účastníka podle tohoto ustanovení o tom, že všechny rozhodné skutečnosti musí uvést a že důkazy musí být označeny dříve, než soud ve věci vyhlásí rozhodnutí, neboť později uplatněné skutečnosti a důkazy jsou odvolacím důvodem jen za podmínek uvedených v § 205a o. s. ř., by totiž bylo v přímém obsahovém rozporu s ustanovením § 250s odst. 3 věty druhé o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2002.

Stěžovatel tedy mohl, pokud by jeho opravný prostředek byl projednán ještě podle právní úpravy správního soudnictví účinné do 31. 12. 2002, v odvolání uplatňovat nové skutečnosti a důkazy. Skutečnosti a důkazy uváděné jak před krajským soudem, tak před soudem odvolacím však tak jako tak – vzhledem k tomu, že řízení o opravných prostředcích proti rozhodnutím správních orgánů bylo řízením přezkumným, u něhož byl pro soud rozhodující skutkový stav, který tu byl v době vydání napadeného rozhodnutí (§ 250i odst. 1 ve spojení s § 250l odst. 2 o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2002) – mohly směřovat toliko ke zpochybnění skutkového stavu, který tu byl v době, kdy rozhodl správní úřad.

Nová úprava správního soudnictví veřejnoprávního, obsažená v s. ř. s., pak přípustnost uvedení nových skutečností před Nejvyšším správním soudem v řízení o kasační stížnosti jako opravném prostředku svojí podstatou dosti odlišném od odvolání podmiňuje splněním podmínek pro uplatnění novot, jak vyplývají z § 104 odst. 4, 2. alt. s. ř. s.

Nepoučení stěžovatele krajským soudem podle § 119a odst. 1 o. s. ř. tedy rozhodně nebylo vadou řízení před krajským soudem, jež mohla mít za následek nezákonnost rozhodnutí o věci samé, a proto kasační stížnost opřená o tento důvod nemůže být důvodná.

Ke kasačním námitkám ad 7):

Jestliže předchozí námitky stěžovatele nebyly důvodné, nelze totéž říci o námitkách, že krajský soud neprovedl některé důkazy, jejichž provedení stěžovatel navrhl (vypracování znaleckého posudku ohledně zdravotního stavu stěžovatele znaleckým ústavem, výslech MUDr. K., MUDr. G., MUDr. F. a D. K., předložení seznamu všech jednání, která Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v Brně vedla v posledním čtvrtletí), přičemž v napadeném rozsudku neodůvodnil, proč k provedení těchto důkazů nepřistoupil.

Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. III. ÚS 61/94, zveřejněném pod č. 10 ve svazku č. 3 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu uvedl, že zásadám spravedlivého procesu nutno rozumět tak, že v řízení před soudem musí být dána účastníkovi tohoto řízení možnost vyjádřit se nejen k provedeným důkazům a k věci samé, ale také

označit (navrhnout) důkazy, jejichž provedení pro zjištění (prokázání) svých tvrzení pokládá za potřebné; tomuto procesnímu právu účastníka odpovídá povinnost soudu nejen o vznesených návrzích (včetně návrhů důkazních) rozhodnout, ale také – pokud jim nevyhoví – ve svém rozhodnutí vyložit proč, z jakých důvodů (zpravidla ve vztahu k hmotněprávním předpisům, které aplikoval a právním závěrům, k nimž na skutkovém základě věci dospěl) navržené důkazy neprovedl, resp. pro základ svých skutkových zjištění je nepřevzal; jestliže tak obecný soud neučiní, zatíží své rozhodnutí nejen vadami, spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů, ale současně postupuje v rozporu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté (především čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2) Listiny základních práv a svobod a v důsledku toho též i v rozporu s čl. 95 odst. 1 Ústavy. Shodně Ústavní soud judikoval i v pozdějším nálezu sp. zn. I. ÚS 236/98, na který poukázal stěžovatel.

Krajský soud, který návrhy stěžovatele na provedení jím navržených důkazů, jež stěžovatel vznesl při jednání před soudem dne 24. 4. 2002, zamítl (jinak nelze rozumět usnesení krajského soudu vydanému při tomto jednání, že „dokazování ve věci je skončeno“), se v odůvodnění svého rozhodnutí s tím, proč navržené důkazy neprovedl, nijak nevypořádal. Za vypořádání se s důkazními návrhy stěžovatele nelze považovat, uvedl-li krajský soud, že při rozhodnutí o věci vycházel ze závěrů posudku a doplňujícího posudku Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v Brně, který považoval za správný a řádně zjištěný zdravotní stav žalobce. Důkazy, které navrhoval stěžovatel, totiž podle jeho mínění měly prokázat právě nesprávnost uvedeného posudku, nedostatečnou odbornost některých členů posudkové komise a formální přístup posudkové komise při vydávání posudků. Krajský soud měl právo důkazy navržené stěžovatelem považovat za nadbytečné nebo z jiných důvodů nepotřebné, avšak pokud k takovému závěru dospěl, měl jej ve vztahu ke každému jednotlivému stěžovatelem navrženému a soudem neakceptovanému důkazu přezkoumatelným způsobem odůvodnit. Neučinil-li tak, trpí jeho rozhodnutí vadou spočívající v nedostatku důvodů; kasační stížnost stěžovatele je proto v tomto ohledu důvodná.

Ke kasačním námitkám ad 8):

Stěžovateli nutno přisvědčit rovněž stran jeho námitek ohledně dalších otázek, s nimiž se krajský soud měl vypořádat, avšak neučinil tak. Stěžovatel poukázal při jednání dne 24. 4. 2002 na to, že v řízení před OSSZ v Olomouci nebyl seznámen s podklady, které vyzněly v hodnocení jeho zdravotního stavu tak, že již neodpovídá plné invaliditě. Dále uvedl, že lékařkou OSSZ mu bylo sděleno pouze to, že jeho zdravotní stav se nezměnil, avšak změnily se právní předpisy, takže jeho zdravotní stav již odpovídá jen částečné invaliditě; poučení mu údajně bylo poskytnuto pouze v tom smyslu, že až dostane rozhodnutí žalovaného, může podat opravný prostředek k soudu, avšak ne v tom smyslu, že může nahlížet do spisu a seznámit se s podkladovým materiálem pro vydání rozhodnutí. Ve své podstatě stěžovatel brojil proti podle jeho názoru nesprávnému postupu správního orgánu, který neodpovídal zásadě, že účastník správního řízení má mít dostatek informací k tomu, aby se mohl účinně bránit proti správnímu rozhodnutí a aby mu obrana nebyla ztížena; tuto argumentaci použil i ve svém přípisu soudu ze dne 9. 1. 2000 (viz č. 1. 22 soudního spisu), v němž poukázal na princip rovnosti zbraní. Víceméně totéž vytýkal stěžovatel i postupu soudu a soudem povolaneé Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v Brně. Uvedenými výtkami stěžovatele se krajský soud ve svém rozhodnutí žádným způsobem nezabýval. Neučinil-li tak, trpí jeho rozhodnutí i z tohoto důvodu vadou

spočívající v nedostatku důvodů; kasační stížnost stěžovatele je proto i v tomto ohledu důvodná.

Ke kasačním námitkám ad 11):

Těmito námitkami se Nejvyšší správní soud nemohl zabývat s ohledem na § 104 odst. 4, 2. alt. s. ř. s., podle něhož kasační stížnost není přípustná, opírá-li se o důvody, které stěžovatel neuplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohl. Stěžovatel v řízení před krajským soudem ani v opravném prostředku, ani při jednání před soudem dne 12. 9. 2001 a dne 24. 4. 2002, ani v žádném ze svých připsů soudu nenamítal, že se žalovaný nijak k žalobě nevyjádřil a že tedy nijak nezpochybnil tvrzení stěžovatele uvedená v žalobě a nenavrhoval, aby soud za základ svých úvah vzít tvrzení stěžovatele jako tvrzení vzhledem k nečinnosti žalovaného nesporná, neboť žalovaný musí nést následky své procesní nečinnosti. Takové námitky resp. návrhy vzhledem k jejich povaze (nejde o skutečnosti, nýbrž o právní argumentaci) nepochybně před krajským soudem uplatnit mohl.

Stěžovatelovo tvrzení uvedené v kasační stížnosti, že uvedenou námitku měl uplatnit na jednání před krajským soudem dne 24. 4. 2002, je v rozporu s obsahem soudního protokolu, v němž taková námitka není ani v náznaku zaznamenána. Nejvyšší správní soud přirozeně nemůže vyloučit, že stěžovatel námitku ve skutečnosti vznesl, avšak tato nebyla zaprotokolována. I kdyby se však něco takového stalo, bylo na stěžovateli, který je povinen střežit svá práva, aby vznesl námitku proti protokolaci a aby se o doplnění protokolu tímto způsobem postaral. Neučinil-li tak stěžovatel, nutno mít za to, že v protokolu o jednání je úplně a správně zaznamenán podstatný obsah vyjádření účastníků soudního řízení.

Na okraj a toliko pro vysvětlení věci a proto, aby Nejvyšší správní soud šetřil v co nejširší možné míře zásadu materiální spravedlnosti při svém rozhodování, nutno poznamenat, že i kdyby stěžovatel výše uvedenou námitku vznesl, nemohla by být jako kasační námitka důvodná. Zákon totiž negativní procesní důsledky pro účastníka spojuje s jeho nečinností pouze tehdy, když to je výslovně stanoveno nebo když to z povahy věci zjevně vyplývá. Je tomu tak například tehdy, když se žalovaný nevyjádří k žalobě ve stanovené lhůtě (to může v občanském řízení soudním mít za následek fikci uznání nároku a vydání rozsudku pro zmeškání), když na výzvu soudu ve stanovené lhůtě nevyjádří nesouhlas s určitým postupem (pak se má za to, že s ním souhlasí, třebaže tomu tak ve skutečnosti nemusí být) či když neunese břemeno tvrzení či břemeno důkazní (pak to vede k pro něho nepříznivému rozhodnutí soudu ve věci samé). Řízení před krajským soudem o opravném prostředku proti rozhodnutí správního orgánu však takovéto v zákoně specificky definované nebo z povahy věci zjevně vyplývající negativní důsledky pro účastníka, plynoucí z jeho nečinnosti, nezná. Proto ani relativní (nikoli úplná – viz např. vyjádření žalovaného při jednání před soudem dne 24. 4. 2002) procesní pasivita žalovaného v tomto řízení nemohla vést ke kontumačnímu výsledku sporu ve prospěch stěžovatele.

Závěr:

Vzhledem k tomu, že kasační stížnost stěžovatele byla z některých jím uplatněných důvodů důvodná, a sice podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., Nejvyššímu správnímu soudu nezbylo než rozsudek krajského soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení.

V dalším řízení krajský soud zváží provedení důkazů navržených stěžovatelem, přičemž předtím od stěžovatele zjistí, jaké skutečnosti podle něho mají být těmi kterými jím navrženými důkazy prokazovány. Pokud krajský soud navržené důkazy či některé z nich provede, zhodnotí je jednotlivě i v jejich souhrnu i s důkazy provedenými v řízení před správním orgánem a ve svém rozhodnutí vyjde ze skutkového a právního stavu takto zjištěného. Hodnocení důkazů pak krajský soud přezkoumatelným způsobem promítne v odůvodnění svého rozhodnutí. Pokud navržené důkazy či některé z nich neprovede, zdůvodní krajský soud ve vztahu ke každému jednotlivému takto neprovedenému důkazu, proč tak učinil. Krajský soud se rovněž vypořádá s námitkami stěžovatele proti procesnímu postupu žalovaného a s námitkami proti postupu Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v Brně a krajského soudu při vydávání posudku o zdravotním stavu stěžovatele, jak vyplývají z kasačních námitek stěžovatele sub 8).

Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V takovém případě rovněž krajský soud rozhodne v novém rozhodnutí i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. června 2005

JUDr. Bohuslav Hníždil
předseda senátu